

SŁUCHANIE Z WARSZTATEM Z LIŚCI

Liść może być wszystkim

45 MIN

na podstawie „Uśmiech Dalinki” — Emilia Becker

Karta dla nauczyciela · Pełna lekcja · 7–10 lat

W pakiecie: warianty: 45 · 26 min · audio: 2 segmenty · tekst do czytania

Cel główny

Uczniowie wychodzą z zajęć z figurą ułożoną z liści i umieją powiedzieć, czym ich liść chce być i z której sceny wzięli ten pomysł.

Cele szczegółowe – uczeń:

- wysłucha sceny z Gór Liściastych w dwóch segmentach
- zapisze własny pomysł na ślad, jaki może zostawić liść
- zajmie stanowisko w sporze Koheleta z liśćmi z gór i poprze je sceną z nagrania
- ułoży z liści figurę i podpisze ją dwoma zdaniami

Zagadnienia kluczowe

wyjątkowość · przyjaźń · decyzje

Materiały

- telefon lub komputer z głośnikiem
- torba suchych liści z parku jesienią (garść na środek sali, reszta na warsztat) albo kartki do wycinania kształtów poza sezonem
- kartka A4 na parę, klej, nożyczki
- wydruk karty warsztatu — po jednej na parę
- pusta kartka przy każdej pracy do głosowania
- karteczki lub kartki z zeszytu pocięte na cztery
- taśma albo magnesy do karteczek
- tablica i kreda albo marker
- dwie kartki na ścianę z napisami KOHELET i LIŚCIE Z GÓR

Przed zajęciami

Ta karta jest napisana tak, żebyś poprowadziła zajęcia bez czytania książki — w krokach niżej stoi wszystko, co powiesz na głos. Sprawdź wcześniej dźwięk na sali i otwórz stronę pakietu na telefonie. Zapisz na tablicy pytanie otwierające i zostaw obok wolne miejsce: po pierwszym nagraniu zapiszesz tam drugie pytanie, a pod nim zawisną karteczki. Przygotuj dwie kartki na ścianę, jedną z napisem KOHELET, drugą z napisem LIŚCIE Z GÓR, i powieś je w dwóch przeciwległych rogach sali. Jesienią przynieś torbę suchych liści z parku — najlepiej mieszanych, z brzozy, buku i klonu — albo poproś klasę dzień wcześniej, żeby każdy przyniósł kilka; poza sezonem wystarczą kartki, z których dzieci wytną kształty. Ułóż i przyklej w domu jedno zwierzątko z liści, żeby mieć co pokazać. Kartę warsztatu drukujesz tylko wtedy, gdy robicie warsztat, po jednej na parę; bez niego nie drukujesz niczego.

Przebieg — 45 min

1	0′		Rekwizyt na środku: liście — i pytanie na tablicy „Czym może zostać liść?” ROZMOWA
2	3′		Segment 1 — Wichura i pytanie o ślad SŁUCHANIE
3	10′		Przewidywanie na karteczkach: jaki ślad może zostawić liść? Trzy hasła na tablicy ROZMOWA
4	14′		Segment 2 — Jeż z liści i góra, która topnieje SŁUCHANIE
5	19′		Spacer po sali: Kohelet czy liście z gór — kiedy jest najlepszy czas? ROZMOWA
6	24′		Warsztat „Liść może być wszystkim”: zwierzątko z liści w parach z podziałem ról i podpis ze sceny PRACA
7	39′		Wystawka z głosowaniem: która praca najlepiej trzyma się tekstu ROZMOWA
8	43′		Gdzie leży książka CZYTANIE

Wejście

3 min

liście na środku i jedno pytanie na tablicy

ROZMOWA
3 MIN

1 Rekwizyt na środku: liście — i pytanie na tablicy „Czym może zostać liść?"

Rekwizyt na środku. Zanim dzieci wejdą, wysyp garść liści na środku sali — na podłodze, na wolnym stoliku albo na rozłożonej gazecie. Poza sezonem wystarczy jeden liść położony na środku albo zdjęcie liścia wyświetlone na ekranie. Nic o nim nie mów. Liście leżą tam do końca zajęć i wracają w warsztacie.

Pytanie zapisane przed czytaniem. Zapisz na tablicy jedno pytanie, zanim w sali padnie pierwsze zdanie z nagrania: „Czym może zostać liść?". Weź teraz dwie odpowiedzi, najwyżej trzy, i zostaw pytanie na tablicy do końca zajęć — reszta pomysłów przyda się dopiero po pierwszym nagraniu, a klasa ma czego szukać w nagraniu.

Pokaż okładkę z ekranu — „Uśmiech Dalinki" jest dostępny tylko jako e-book i audiobook, więc nie ma papierowego egzemplarza, który można puścić po klasie.

POWIEDZ DZIECIOM

Na środku leżą liście, a na tablicy jedno pytanie: czym może zostać liść? Zaraz posłuchamy, co na to sama książka — a potem sprawdzimy, kto wpadł na to samo.

> **Na co uważać:** nie rozwijaj tej rozmowy. Trzy minuty to trzy minuty, a po pierwszym nagraniu dzieci i tak dostaną karteczki i pytanie samego Koheleta.

> **Gdy klasa milczy:** podnieś jeden liść i zapytaj konkretną osobę, nie całą salę: „gdybyś miał komuś dać ten liść, to co byś powiedział, czym on jest?". Potem poproś o pomysł kogoś z drugiego końca sali i na tym poprzestań — więcej pomysłów nie jest teraz potrzebnych.

Fragment z nagrania

16 min

dwa segmenty, między nimi karteczki z pomysłami

SŁUCHANIE
7 MIN

2 Segment 1 — Wichura i pytanie o ślad

Powiedz jednym zdaniem, gdzie jesteśmy: Dalinka wskoczyła do kałuży i trafiła do krainy jesieni, idzie do zamku królowej poprosić o dobrą pogodę, a w ręce niesie liść Koheleta, który uważa, że najlepsze czasy ma za sobą, w kieszeni kasztan Zygmunta, w drugiej ręce parasolkę Tereskę, na nogach kalosze Flipa i Flapa.

Włącz segment 1 (6 min). Player zatrzyma się sam.

Co usłyszy klasa: Dalinka staje pod ogromną górą, której szczyt wydaje się dotykać nieba, i zaczyna się na nią wspinać. Zrywa się wichura, wyrywa jej Koheleta z ręki i gubi go w kupce zwiędłych liści. Kiedy Dalinka go odnajduje, odzywa się chóralny szept: to góra usypana ze wszystkich liści, które zwiędły tej jesieni, i one muszą tu leżeć. Kohelet upiera się, że to, co najlepsze, ma już za sobą, a jeden ze skurczonych liści odpowiada mu, że wcale nie wspomina tamtych czasów dobrze — i segment kończy się w chwili, gdy Kohelet po raz pierwszy sam o coś pyta.

> **Na co uważać:** prawie siedem minut klasa wytrzyma tylko wtedy, gdy nagranie idzie bez pauz — nie przerywaj go, żeby coś dopowiedzieć, i nie tłumacz po drodze, kim są Tereska, Flip i Flap. Wszystko, co dzieci mają powiedzieć, powiedzą w przerwie tuż po nagraniu.

ROZMOWA
4 MIN

3 Przewidywanie na karteczkach: jaki ślad może zostawić liść? Trzy hasła na tablicy

To jest przerwa po pierwszym nagraniu.

POWIEDZ DZIECIOM

Kohelet po raz pierwszy o coś zapytał. Jaki ślad może po sobie zostawić liść, który nie ma farbek ani książki?

Przewidywanie na karteczkach i trzy hasła na tablicy. Każdy dostaje jedną karteczkę; kartka z zeszytu pocięta na cztery w zupełności wystarczy. Odlicz 30 sekund, w czasie których w sali nikt nie mówi, a każdy zapisuje jeden pomysł — jednym słowem albo jednym zdaniem. Potem zapisz na tablicy pytanie Koheleta: „Jaki ślad może po sobie zostawić liść?". Karteczki wędrują pod to pytanie: dzieci przypinają je same albo zbierasz je na stos i przypinasz sama. Przeczytaj kilka na głos, a klasa wskaże, które mówią o tym samym; z tego powstają trzy hasła, które wypisujesz nad karteczkami. Hasła i karteczki wiszą na tablicy aż do końca zajęć.

> **Na co uważać:** nie oceniaj pomysłów i nie mów, że któryś jest lepszy. W drugim nagraniu padną pomysły liści i pomysł Dalinki, a wtedy będzie widać, kto trafił w to samo — pierwsza ocena zabiera dzieciom tę chwilę.

> **Gdy klasa milczy:** nie ratuj ciszy — te 30 sekund bez słowa jest częścią zadania i dopiero po nich widać, kto naprawdę utknął. Jeśli karteczki nadal są puste, pozwól parom naradzić się przez pół minuty i powiedz na głos, że dwa słowa wystarczą zamiast zdania. Na tablicy możesz dopisać dwa początki do dokończenia:

- „Liść może zostawić ślad, jeśli ktoś go…",
- „Ślad po liściu zostanie wtedy, gdy…".

SŁUCHANIE
5 MIN

4 Segment 2 — Jeż z liści i góra, która topnieje

Włącz segment 2 (4 min). Player zatrzyma się sam.

Co usłyszy klasa: liście z gór mówią, co same by zrobiły — jeden chciałby, żeby ktoś zasuszył go w książce, drugi, żeby jakieś dziecko zamalowało go farbkami i powiesiło nad łóżkiem — ale zaraz stwierdzają chórem, że dla nich jest już za późno, bo nie ma tu ani farbek, ani książek. Wtedy Dalinka przypomina sobie zdanie, że liście mogą być wszystkim, czym chcą, i podaje trzy przykłady: róża, wiewiórka, jeż. Wygrzebuje listki brzozy i klonowe skrzydełka, układa z nich jeża naturalnej wielkości — a jeż podnosi się i rusza przed siebie. Pozostałe liście zaczynają się łączyć w kolejne zwierzęta i w drzewa, góra błyskawicznie topnieje, przed Dalinką otwiera się droga w dół, a liście na pożegnanie wołają do Koheleta, żeby pamiętał, że może być wszystkim.

ROZMOWA

5 MIN

5 Spacer po sali: Kohelet czy liście z gór — kiedy jest najlepszy czas?

POWIEDZ DZIECIOM

Kohelet mówi, że najlepsze już było. Liście z gór mówią, że najlepiej jest teraz. Komu wierzysz?

Spacer po sali z tabliczkami. Wskaż dwa rogi sali, w których wiszą kartki:

- róg KOHELET — „najlepsze już było”,
- róg LIŚCIE Z GÓR — „najlepiej jest teraz”.

Klasa wstaje i przechodzi do swojego rogu. Kto się waha, zostaje na środku i to jest dozwolone miejsce, nie kara. Potem poproś o głos dwie osoby z jednego rogu i dwie z drugiego, za każdym razem z odwołaniem do sceny: „powiedz, co w nagraniu cię do tego przekonało”. Na koniec zapytaj: „kto po tych czterech głosach zmienił róg?” — i daj tym, którzy się przenieśli, powiedzieć jedno zdanie.

Zanim usiądziecie, wróćcie do karteczek z tablicy. Przejdź z klasą trzy hasła i przy każdym zapytaj, czy taki pomysł padł też w nagraniu — u liści albo u Dalinki. Jeśli któreś hasło w nagraniu nie padło, pokaż je palcem i powiedz, że to pomysł, na który wpadła tylko ta klasa.

> **Na co uważać:** pilnuj, żeby uzasadnienie odwoływało się do sceny, a nie do samopoczucia. „Bo lubię jesień” to nie jest głos w tym sporze; „bo skurczony liść mówi, że dopiero gdy spadł, przestał się porównywać” — jest.

> **Gdy klasa milczy:** nie pytaj całej sali. Podejdź do jednego rogu i zapytaj konkretną osobę, dlaczego stanęła właśnie tu, a potem przejdź do drugiego rogu i zadaj to samo pytanie. Dwa głosy z każdej strony wystarczą.

PRACA
15 MIN

6 Warsztat „Liść może być wszystkim": zwierzątko z liści w parach z podziałem ról i podpis ze sceny

Rozdaj karty warsztatu — po jednej na parę — i połóż przed każdą parą kartkę A4, klej i nożyczki. Liście ze środka sali wędrują teraz na ławki; jesienią to prawdziwe liście z parku, poza sezonem dzieci rysują i wycinają kształty z papieru, a opis tych kształtów mają na swojej karcie.

Poprowadź warsztat w czterech ruchach:

1. **Pokaz gotowego, 30 sekund.** Podnieś zwierzątko, które ułożyłaś przed lekcją, obejdź z nim salę i odłóż je na biurko. Nie tłumacz, jak je zrobiłaś — dzieci mają zobaczyć efekt, nie instrukcję.
2. **Decyzja o treści.** Każda para wybiera, czym będzie jej liść i z której sceny wzięła ten pomysł. Trzy pomysły padają w drugim nagraniu — jeż z listków brzozy i klonowych skrzydełek, wiewiórka z liści brzozy i buku, róża, o której mówi Dalinka — a czwarta możliwość to pomysł własny pary.
3. **Układanie i klejenie w parach z podziałem ról.** Jedno z dwojga czyta polecenia z karty na głos, drugie układa liście na kartce; w połowie czasu dzieci zamieniają się rolami. Powiedz to wprost, zanim zaczną, i przypomnij o zamianie, gdy minie połowa.
4. **Podpis dwoma zdaniami.** Para wpisuje dwa zdania na karcie warsztatu: czym jej liść chce być i z jakiego powodu, a potem z której sceny to jest. Kartę para kładzie obok figury — przy niej będzie głosowanie.

> **Na co uważać:** dzieci tną i układają wolniej, niż się wydaje, więc pilnuj tylko jednego terminu — na pięć minut przed końcem powiedz na głos, że pora przejść do podpisu. Praca bez podpisu nie wejdzie potem do głosowania, bo nie będzie czego porównywać.

Gdy ktoś nie może ruszyć: nie podawaj gotowego pomysłu. Podaj parze dwa liście o różnym kształcie i zapytaj, do czego są podobne — owalny liść buku do brzucha, klonowe skrzydełko do kolca albo do ogona. Jeśli para dalej stoi w miejscu, powiedz, że wolno powtórzyć jeża albo wiewiórkę z nagrania, byle podpis mówił, z której sceny to jest.

Wystawka

prace na ławkach i jeden głos od każdego

4 min

ROZMOWA
4 MIN

7 Wystawka z głosowaniem: która praca najlepiej trzyma się tekstu

Wystawka prac z głosowaniem. Prace zostają na ławkach, a obok każdej z nich leży pusta kartka. Klasa wstaje i chodzi między ławkami, oglądając wszystko po kolei. Każdy ma jeden głos i zostawia go jako kropkę ołówkiem na kartce obok wybranej pracy.

POWIEDZ DZIECIOM

Chodzicie i oglądacie, a potem stawiacie jedną kropkę przy pracy, której podpis najlepiej pokazuje, z której sceny jest pomysł. Nie głosujemy na najładniejszą.

Policzcie kropki i przeczytajcie na głos dwa podpisy z największą liczbą głosów. Zwierzątka z liści dzieci zabierają potem do domu. Przy każdym z nich zapytaj klasę, po czym poznać, że ten podpis trzyma się tekstu.

> **Na co uważać:** powtórz zasadę głosowania tuż przed startem, bo dzieci domyślnie głosują na ładne. Jeśli mimo to wygra praca bez odwołania do sceny, nie unieważniaj wyniku — przeczytaj oba podpisy i zapytaj, który z nich mówi więcej o książce.

> **Gdy klasa milczy:** przeczytaj sama jeden podpis i zapytaj o jedną rzecz: „czy z tego zdania wiadomo, w którym momencie książki jesteśmy?”. To wystarczy, żeby dzieci zaczęły porównywać podpisy, a nie prace.

Gdzie leży książka

dwa zdania na koniec, żeby ktoś po nią sięgnął

2 min

CZYTANIE
2 MIN

8 Gdzie leży książka

Przeczytaj klasie dwa ostatnie zdania drugiego nagrania: „Lekkim krokiem, choć z ciężkim sercem, ruszyła przed siebie. – Kohelecie, pamiętaj, że możesz być wszystkim! – zaszumiały liście na pożegnanie.”

POWIEDZ DZIECIOM

Tu nagranie się kończy, ale droga Dalinki nie. Dokąd doszła i co zastała pod czarną wieżą, opowiada książka „Uśmiech Dalinki” Emilii Becker.

„Uśmiech Dalinki” jest dostępny tylko jako e-book i audiobook, więc nie ma papierowego egzemplarza do pokazania ani do wypożyczenia. Pokaż okładkę z ekranu i powiedz, że całej książki można posłuchać tak samo jak dzisiejszego fragmentu. Adres wydawcy masz w kodzie QR na końcu tej karty.

Jeśli zostanie czas

Sonda „kto by tak zrobił?”: zapytaj, kto powiesiłby liść nad swoim łóżkiem, tak jak chciał jeden z liści z gór. Ręce w górę, potem dwa zdania komentarza od dwóch osób — i tyle.

Ciąg dalszy?



Dalinka schodzi z Gór Liściastych prosto ku zamkowi otoczonemu pierścieniem, zza którego wystaje jedna czarna, zakrzywiona wieża — i wcale nie jest pewna, czy chce tam iść. Czego szuka w tym zamku i co jej odpowiedzą, jest w „Uśmiechu Dalinki".

Ta książka jest dostępna jako e-book i audiobook — w księgarni wydawcy i w Legimi. Zachęć dzieci, żeby wysłuchały jej do końca.

E-BOOK I AUDIOBOOK W KSIĘGARNI WYDAWCY
miastoksiazek.pl

Odpowiedzi dla prowadzącej

Jak to sprawdzać

Praca z liści nie ma poprawnej wersji — jeż, wiewiórka, róża i pomysł całkiem własny są tak samo dobre. **Sprawdzasz podpis, nie kompozycję.** Kryteria są cztery:

1. podpis mówi, **czym** liść ma być — konkretną rzeczą albo stworzeniem, a nie oceną w rodzaju „fajny", „ładny";
2. po „bo" stoi powód, a nie powtórzenie tego samego innymi słowami;
3. drugie zdanie wskazuje **scenę z fragmentu**, którą da się rozpoznać — moment, osoba, czynność;
4. pomysł nie kłóci się z zasadą, którą przypomina sobie Dalinka: liść może być tym, czym **chce**, a nie tym, czym ktoś mu każe.

Praca spełniająca trzy kryteria z czterech jest dobra. Bez punktu 3 pracy nie zaliczysz, choćby pozostałe trzy były spełnione — bez sceny zostaje sama robótka z liści.

Liść może być wszystkim

Przykład dobrej odpowiedzi 1. „Nasz liść chce być jeżem, bo klonowe skrzydełko wygląda jak kolec. To jest ze sceny, w której Dalinka ułożyła jeża z liści, a ten jeż wstał z ziemi i poszedł przed siebie." Ma wszystkie cztery punkty: rzecz, powód wzięty z kształtu liścia, rozpoznawalną scenę i zgodę z zasadą.

Przykład dobrej odpowiedzi 2. „Nasz liść chce być kwiatkiem dla mamy, bo wtedy ktoś postawi go na stole i nie zostanie w kupce. To jest ze sceny, w której liście mówiły, że dla nich jest już za późno, bo nie ma tu ani farbek, ani książek." Pomysł nie jest przepisany z nagrania, ale trzyma się tekstu: dziecko odpowiada na skargę liści, a nie na własny gust.

Przykład, który kryteriów nie spełnia. „Nasz liść chce być fajny, bo jest ładny. To jest z książki." Brakuje punktów 1 i 3 — „fajny" nie jest rzeczą, a „z książki" nie wskazuje żadnego momentu. Zapytaj dziecko o jedną rzecz: „w którym miejscu nagrania liście przestały leżeć i coś się z nich zrobiło?", i poproś, żeby dopisało to zdanie.

Do głosowania na wystawce. Wygrywać ma podpis z punktem 3, nie najstaranniejsza praca. Jeśli klasa wybierze pracę bez sceny, przeczytaj na głos oba podpisy — zwycięski i jeden z odwołaniem do sceny — i zapytaj, z którego z nich wiadomo, w którym miejscu książki jesteśmy.

Przewidywanie: co w tekście naprawdę pada

Klucz do trzech haseł zebranych z karteczek na tablicy. W nagraniu padają **dwa** pomysły samych liści i **trzy** pomysły Dalinki:

- **zasuszyć w książce** — „Postarałbym się o to, żeby ktoś zasuszył mnie w książce.";
- **pomalować farbkami i powiesić nad łóżkiem** — „Albo żeby jakieś dziecko zamalowało mnie farbkami, przykleiło do kartki i powiesiło nad łóżkiem w swoim pokoju.";
- **stać się różą, wiewiórką albo jeżem** — „Na przykład różą, wiewiórką albo jeżem!".

Liście uważają oba swoje pomysły za niewykonalne i mówią to wprost: „Dla nas jest już za późno!", „Widzisz tu jakieś farbki?", „A może książki?". Rozwiązaniem sceny jest dopiero zdanie, które przypomina sobie Dalinka: „Liście mogą być wszystkim, czym chcą".

Hasła, które klasa wypisuje najczęściej i których w nagraniu **nie ma**: zrobić z liścia zakładkę, wysłać go komuś w liście, zakopać, żeby wyrosło drzewo, przykleić do zeszytu. Wszystkie są dobre — to jest właśnie ten pomysł, na który wpadła tylko ta klasa, i po spacerze po sali warto go wskazać palcem.

Spacer po sali: Kohelet czy liście z gór

Nie ma tu odpowiedzi poprawnej — tekst daje mocne argumenty obu stronom i żadnej nie przyznaje racji wprost. Sprawdzasz, czy uzasadnienie odwołuje się do sceny.

Po stronie Koheleta („najlepsze już było”):

1. najlepsze czasy zostały opisane i były realne — „Byłem kiedyś świeżym, zielonym listkiem. Co rano spływały po mnie krople rosy, które później osuszało słońce. Niczym się nie martwiłem i myślałem, że to będzie trwało wiecznie.”;
2. teraźniejszość jest naprawdę zła, bo liście z gór **muszą** leżeć i nie mogą stąd odejść — „Musimy tu leżeć, aż nasze miejsce zajmą inne liście”.

Po stronie liści z gór („najlepiej jest teraz”):

1. dawne czasy wcale nie były łatwe, tylko tak wyglądają z daleka — „Strasznie trzeba było się pchać, żeby załapać się na promienie słoneczne”, „Dopiero gdy spadłem, poczułem, że nie muszę już nikomu niczego udowadniać i nie mam nic do stracenia.”;
2. Kohelet ma teraz coś, czego wcześniej nie miał — „Masz wspomnienia i czas, żeby się nimi cieszyć. Jeszcze masz czas…”, a inny liść dopowiada: „Kohelecie, to najpiękniejszy czas w twoim życiu”.

Argument, który do tego sporu nie należy: „bo lubię jesień”, „bo liście są ładne”. Dopytaj wtedy o jedno: „które zdanie z nagrania cię do tego przekonało?”.

Jeśli po czterech głosach nikt nie zmienił rogu, przeczytaj na głos zdanie skurczonego liścia o niemuszeniu udowadniania i zapytaj jeszcze raz — to zdanie przenosi dzieci najczęściej.

© Metabook sp. z o.o. · bezpłatnie do zajęć w szkołach i bibliotekach